

By- og Gaardbeskrivelse af de „danske“ Byer paa Amager.

Af Chr. Nicolaisen, Dragør.

Det er overordentlig lidt, man ved om Byerne paa Amager og deres Befolkning fra Tiden før Hollændernes Indførelse. Man ved, at der fandtes 9 Byer — foruden Dragør, som var en Markedsplads — og nogle enkelte større Gaarde. Efter den Jordebog, som førtes af Roskilde Bispestol, hvorunder Øen hørte, indtil Kronen annekterede den 1416, fandtes her i det 14. Aarh. omkring 50 »Bol«, d. v. s. Brug eller Gaarde, som hver især raadede over ca. 100 Tdr. Land dyrkelig Jord og 100 Tdr. Land Fællejord¹⁾. Hvert Bol var inddelt i »Fjerdinger«, formentlig derved, at der kun dyrkedes en Fjerdedel hvert Aar, og af hver Fjerding svarede 2 »Pund« Korn (48 Skpr.) i Landgilde-Tiende til Bispens Gaard²⁾. De 9 eller 10 Bol gik dog fra, idet disse var direkte underlagt Bispens Gaard eller dens Ladegaard ved Taarnby; denne hørte nemlig til Bispestolens Taffelgoods, som leverede sine Produkter til Københavns Slot. De forskellige Byer havde 4—6 Bol, undtagen Magleby søndre, der synes at have haft et Tilliggende paa 10 Bol.

Foruden Landgilden svarede hver By en *Gæsteriafgift*, maaske af Græsningen, til den, der havde Højhedsretten. Afgiften svarede under Et af hver By og fordeltes af

1) Et Bol havde et Tilliggende, der efter Nutidens Jordberegning vilde ansættes til omkring 20 Tdr. Hartkorn.

2) Senere inddeltes Gaardene i »Ottinger«; en Otting svarede til 2—3 Tdr Hartkorn.

Fogden paa Beboerne. Den udgjorde noget senere for hele Amager: 28 Køer eller Nød, 29 Svin, 23 Faar og 52 Lam samt i Penge for andre Smaaredsler ca. 180 Mark, svarende til lige saa mange Daler. Iøvrigt indbragte Fiske-riet og Markedet paa Dragør i Told, Bodeleje osv. mere end hele Øens Landgilde og Gæsteri.

Efter Kronens Overtagelse af Øen, eller i al Fald ved Begyndelsen af det 16. Aarh. var Beboelsen fordoblet til omkring 100 Gaarde, foruden 18 »øde Jorder«, der ikke havdes i Fæste, samt Ladegaardens Tilliggende. Bolene var halvdelte, de var 2 Punds Gaarde ligesom før, men kun med det halve Jordtilliggende, og svarede endda 1 eller 2 Tdr. Havre i ekstra Landgilde. Gæsteriafgiften i Kvæg var omtrent den samme, men der var lagt 1 Gaas og 4 Høns mere paa i Tiende eller Landgilde, hvad vistnok blev den nyere Benævnelse, da Tienden paalagdes som en særlig Kirkeskat eller kulturel Afgift. Omkring 1520 fordelte de 100 Gaarde sig saaledes: Sundbyvester 12, Sundbyøster 14, Taarnby 10, Kastrup 8, Maglebylille 15, Tømmerup 12, Skjelgaarde 2, Ullerup 3, Viberup 1, Raagaard 1, Magleby-Søndre 22; desuden enkelte øde Gaarde. Kronens Ladegaard omfattede da 5—6 Gaarde, og fra denne udskiltes ved samme Tid Taarnby Præstegaard.

Ved Hollændernes Indførelse (1521) praktiseredes vistnok en anden Sognegrændse end før. Maglebysøndre eller Hollænderbyen blev et Sogn for sig, og alle de andre Byer, undtagen Dragør, sluttedes sammen til et stort Sogn, hvor den hidtil værende danske Befolkning forblev som Fæstebønder under Kronens Slot København, medens Hollænderne blev privilegerede Selvejere. Hvert Sogn fik sit eget Retterthing. Kommunalt og økonomisk udviklede de sig paa forskellig Maade og levede gennem mange Slægtled ret afsondrede fra hinanden, hvert sit eget Liv. Endnu længe efter, at Hollændernes stærkere og driftigere Jordbrugs- og Erhvervskultur havde tildels gennemtrængt de danske Byer, holdt Samfundslivet sig adskilt, klassedelt. Levevilkårene var forskellige. Hollænderne forblev den privilegerede, velstaaende, friere »Amager«, som de andre gennem hele det 16. og 17. Aarh. forgæves stræbte at

efterligne — forgæves, fordi de var tyngede af Fæstebaandets Lænker. Hvad der navnlig gennem det 17. Aarh. skreves om Amagerne som det dygtige, flittige, »nærlige« Folk, er saa at sige altsammen tilfaldet den hollandske Part, fordi den sad i gode og kraftige Kaar, medens den anden var forarmet. Men det bør dog ikke glemmes, at de »danskeby« Amagere ogsaa tog deres Del i Arbejdet og særlig i Skattebyrderne, der var paalagte dem i en ganske anden Grad end de hollandske.

Det danske Folks Beboelse alene var ved Tiden omkring Aarstallet 1600 stegen til 96 Gaarde, 12 Huse med Jord og 71 jordløse Huse, hvoraf de 26 paa Dragør; Størstedelen af de øvrige Huse var i Sundbyerne. I det følgende Hundredaar gik det rask med Udpartningen af Gaardene. De deltes mellem flere Fæstere, og der kom flere og flere Huse paa Gaardtofterne. 1718 fandtes der i de 9 »danske« Byer (Dragør var nu gledet ind under det hollandske Sogn) det samme Antal (96) Gaarde, men de var nu paa 146 Hænder. Sognet havde nu 80 Huse med Jord og 48 jordløse Huse, deraf Hovedparten i Sundbyerne og Taarnby.

Hvad Skatteforholdet angaar, saa var de 96 2 Punds Gaarde, som havde svaret den samme Afgift fra Middelalderens Slutning, væsentlig i Naturalydelser, efter Enevoldskrigene bleven paalagt en betydelig højere *Hartkornsskat*, nemlig ca. 750 Tdr., som fra 1718 skulde svares med $4\frac{1}{2}$ Rdlr. aarlig pr. Td. Desuden svaredes nu over 100 Rdlr. i *Husbondhold* af Husene. Gæstierafgiften eller Pyskatten og Tienden var ikke bleven væsentlig forandrede. Men der var i Tidens Løb bleven paalagt adskillige tunge *Extraskatter*, som sammen med de øvrige tyngede Bønderne i Knæ. Hollænderne havde en fast Afgift, som de svarede punktlig, og som Skattemyndighederne ikke turde røre ved.

Det er Hensigten i det følgende at give et Omrids af Byerne og deres Afgifter samt optegne Gaardenes Besiddere og Ejere saa langt tilbage, som der findes nogen Oplysning derom.

SUNDBYERNE.

Disse to Tvillingbyer ved det smalle Sund mellem Amager og Hafn er af ældgammel Oprindelse, og deres bymæssige Bebyggelse kan sikkert føres tilbage til Oldtiden. Begge Byer nævnes 1085 som hørende under Lunde-stolen, hvortil de sikkert er skænkede af Svend Estridsen og Knud den Hellige. De synes da at have haft 9 eller 10 Bol. 1370 var de voxede til 12 Bol, og 1520 til 24 Gaarde, Halvdelen i hver By.

Sundbyvester havde ved Aar 1600 13 Gaarde og 9 Husmænd eller »Inderster«, som sad paa Gaardenes Grund. Gaardmændene eller Fæsterne af Gaardene var: *Søfren Bertelssøn, Frederik Heinessøn, Søfren Lauritzsøn, Niels Hanssøn, Hans Pederssøn, Oluf Aagessøn, Oluf Hanssøn, Jep Lauritzsøn, Lauritz Olssøn, Jost Rasmusson, Lauritz Tømmermand, Oluf Matzsøn og Lauritz Lauritzsøn*, alle danske Navne.

Tallet 13 Gaarde fortsattes lige til Udskiftningen omkring 1800. Ved 1650-Tiden findes i Husene et Par Haandværkere (Vævere), ligesom det ses, at Byen forlængst havde en Tømrer.

Under Svenskekrigen (1658) blev samtlige Gaarde og Huse, der laa langs den nuværende Thingvej, brændte og ødelagte, for at Fjenden ikke ved Landgang paa Amager skulde benytte dem som Forskansninger. Det varede flere Aar, inden man fik rejst nogle »Hytter«, hvor de Beboere, der ikke var omkomne under Belejringen, kunde finde deres Hjem igen. Efter Krigen deltes de fleste af Gaardene mellem flere Fæstere i halve, kvart og ottendedels Parter, og Fæsteafgiften og Skatterne svaredes i Forhold dertil.

Byen havde 1190 Tdr. Land, indbefattet Fælledandelen (den senere Exerцерplads). I Landgilde svarede hver Gaard 2 Pund (6 Tdr.) Byg og 1—3 Tdr. Havre samt 1 Gaas og 4 Høns. Efter Krigen sattes Gaardene i Hartkorn efter deres Størrelse fra 5—8½ Td. Ialt havde Byen 86 Tdr. Hk. og var inddelt i 48 Ottinger. Byskatten »af ald Byen« var fra gammel Tid 4 Køer, 3½ Faar, 5 Lam, 3 Svin samt 13 Rdrl. 4 Sk. i Gæsteri- og Arbejdspenge (senere omtakseret til ca. 15 Tdr. Hartkorn).

Gaardrækken, der oprindelig laa langs den nuværende Thingvej, den tidligere Vestergade, og rimeligvis paa Nordsiden af denne, flyttedes efter Svenskekrigen op til Kirkevejen fra Taarnby. Den strakte sig da fra den nuværende Skotlandsgade til Møllevejen. Haverne og Husgrundene strakte sig ned mod Thingvejens Forlængelse, hvor Fælleden grænsede til med Bydammen og Lergravene. *Gaardnumrene* begyndte mærkelig nok fra den vestre Ende af Rækken. Men det var en given Ting, at Numrene altid fulgte Solretningen: Nord—Syd, Vest—Øst.

Efterhaanden som der fraskiltes Gaardene Pladser til indsiddende Arbejdere, Haandværkere og Husmandsbrug, blev Haver og Tofter optagne af Husbeboere, som svarede hel eller halv Husbondhold, henholdsvis en hel eller en halv Daler efter Grundens eller Husets Størrelse. Ogsaa Toften mod Øst over til Øresundsvej og Kongevejen dannede snart en Fortsættelse af Byen. Omkring Aarstallet 1700 havde denne By 37 hele og halve Huse, hvor en Del Søfolk og Haandværkere paa Holmen slog sig ned, og hvor »Sundbykonerne« hjalp med til Opholdet ved lidt Have- og Jordbrug, der gav et ret godt Udbytte ved Salget af deres Amagervarer fra Torve- og Portstader. Omkring 1800 havde denne By ikke mindre end ca. 100 Husbeboere med mange forskellige Erhverv.

Det hollandske Befolkningselement gjorde sig tidligt gældende her og fik snart efter Krigen en vis Indflydelse paa Byen, selv om disse Hollændere ved Giftermaal holdt sig indenfor deres egne Slægtsrammer. Da Hollænderne var kontante Folk, blev de let Overtagere af en Del af Fæstegaardene, navnlig de største og bedste. Fra omkring 1650 kan vi følge Gaardbesidderne eller Fæsteindehaverne. Det viser sig at være følgende; Gaardene anføres i Følgerække efter deres gamle Gaardnumre:

Nr. 1.

En 4 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Laurssøn og 1660 Lauritz Hanssøn, senere sammen med en Hollænder Frederich Zibrandts og dennes Søn Zi-brandt Frederichs, som døde under Pesten 1711. Begge

havde 5 Ildsteder, 9 Heste og 10 Køer, deraf Hollænderen de 7. 1718 Oluf Madssøn og Anders Hanssøn (ca. 6 Tdr. Hartk.). 1752 Anders Svendsen og Gjert Pittersen.

Ejere: 1778 Niels Rasmussen og Brandmajor Dirch Gjertsen. 1802 Hans Andersen (5½ Td. Hk.). 1840 Svend Hansen. 1868 Ane Svendsen. 1900 H. G. Jacobsen; Sundbygaard (Matr. Nr. 2).

Nr. 2.

En 4 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1660 Peder Madssøn. 1688 Hans Jørgenssøn. 1718 Hans Olufsen (Kastrup Nr. 7). 1752 Jan Jensen.

Ejere: 1767 Jan Albrechtsen. 1778 Dirch Dirchsen, der udflyttede og delte Gaarden 1810. 1840 Pitter Bastiansen, derefter Crilles Petersen, Hans Svendsen og P. Poulsen (Matr. Nr. 3).

Nr. 3.

En 3 Ottings Gaard (5½ Td. Hartk.), hvorfra Nr. 4 formentlig udskilt. Fæstere var: 1160 Svend Olssøn eller Olufssøn, der 1663 var Foged († 1710). 1697 Søfren Anderssøn og Laurs Dirchsen († 1711). 1718 Dirch Jansen.

Ejere: 1752 Hans Hansen¹⁾, Foged og Brandmajor. 1759 Laurids Hansen, Foged, og Anders Svendsen. 1802 Gert Jacobsen Bacher. 1840 Anders Hansen. Derefter deltes Gaarden. Garver Zacharias Petersen havde en Lod, hvor nu Øselgade ligger. Hovedlodderne tilhørte senere H. A. Hansen og J. F. Svendsen (Matr. Nr. 4).

Nr. 4.

En 3 Ottings Gaard (5½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1660 Anders Henrikssøn; senere dreves Gaarden sammen med Nr. 3. 1718 Mouritz Pederssøn. 1752 Jens Bendtsen.

Ejere: 1767 Bendt Jensen. 1778 Willem Pedersen og Jens Bendtsen. 1802 Jens og Peder Bendtsen (Nr. 12).

¹⁾ Hans Hansen havde, foruden Sønnen Laurids, en anden Søn, Niels, som var Sømand, senere Foged i Sundbyøster og Medejers af Røde Kro, 4 Døtre: De to ældste var gifte med Fogderne i Taarnby og Kastrup, den tredje med Skipper Jan Jansen, København, og den yngste med Schouten i St. Magleby.

1820 Pitter Dirchsen (se Nr. 9 og 10). 1868 Jacob Th. de Place. 1900 H. P. Petersen (Matr. Nr. 5).

Nr. 5.

En 4 Ottings Gaard ($7\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Indehaver var før Svenskekrigen Birkeskriver Hans Pederssøn. Fæstere: 1660 Hans Olssøn. 1697 Mikkel Hanssøn og Mikkel Claus-søn. 1718 Peder Hansen og Pitter Raagaard. Af dens $7\frac{1}{2}$ Td Hartk. nød stadig Birkeskriveren de 6 Tdr. 1752 Frederich Clausen og Dirch Albertsen.

Ejere var: 1778 Pitter Frederiksen og Pitter Dirchsen Raagaard. 1802 Dirch Pittersen Raagaard. 1868 Peter Dirchsen Raagaard. 1900 D. P. D. Raagaard († 1918). Navn: Raagaardsminde (Matr. Nr. 7).

Nr. 6.

En 4 Ottings Gaard ($7\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Niels Schotte (Skytte?). 1660 Per Michelssøn og Hans Nielssøn Schotte († 1678). 1688 Anders Henrikssøn. 1697 Møller Peder Truelsen († 1707), Oluf Tordsen o. fl. med tilhørende Mølle. 1710 Skipper Jens Bunde. 1752 dreves den sammen med Nr. 5.

Ejere var: 1778 Hans Hansen og Niels Rasmussen. 1802 Albert Hansen. 1840 Gjert Nielsen. 1868 Anders Mikkelsen. 1900 H. J. Bacher (Matr. Nr. 10 o. fl.).

Nr. 7.

En 5 Ottings Gaard ($8\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Laurids Ibssøn. 1660 saaedes af fire københavnske Borgere. 1668 Hans Olessøn Schotte. 1688 Oluf Hanssøn Schotte († 1711). 1718 Hans Pederssøn.

Ejere var: 1760 Pitter Willumsen¹⁾, der havde Krohold. 1778 Samme sammen med Dirch Jansen (Nr. 11). 1802 Ole Michelsen. Brændt og udflyttet i 1810. 1840 Jan Olsen. 1900 Ole Jansen († 1918) (Matr. Nr. 6).

¹⁾ En Datter blev 1760 gift med Skriveren i Hollænderbyen, C. Tønnesen Backer.

Nr. 8.

En 3 Ottings Halvgaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Børge Torstenssøn. 1688 Niels Olssøn. 1697 Hans Hanssøn († 1711). 1718 Dirch Cornelsen.

Ejere var: 1752 Dirch Hollænder, eller Ulspil. 1767 Pitter Jansen. Gd. brændte 1793, hvorefter frasolgte 10 Tdr. Land til Veterinærskolen. 1802 Ole Pittersen. 1845 Peter Olsen. 1868 Møller P. Petersen og Ole Petersen samt Gert Bastiansen, senere Peter Hansen (Matr. Nr. 14 og 25).

Nr. 9.

En 3 Ottings Halvgaard (5½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Søfrenssøn. 1688 Claus Jacobssøn. 1697 Rasmus Tordssøn og Frands Pederssøn. 1718 Ousker Pittersen. 1752 Cort Nielsen o. fl. 1778 Pitter Raagaard (Nr. 5).

Ejere var: 1802 Mads Hansen, Bendt Jensen og Pitter Dirchsen. 1840 Jan Pittersen og Gjert Pittersen. 1868 Jens Jansen og Dirch Bastiansen (Matr. Nr. 17 og 18; forlængst nedlagt og udparcelleret).

Nr. 10.

En 3 Ottings Halvgaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1660 Anders Nelssøn. 1668 gl. Oluf (Ole) Hanssøn († 1701). 1710 Jan Jensen († 1711). 1718 Gert Isbrandtsen. 1752 Jens Nielsen og Niels Jensen.

Ejere var: 1767 Jan Jansen jr. 1778 Dirch Pittersen, Sognefoged. 1820 Pitter Dirchsen, do.¹⁾. 1845: Dirch Pittersen. 1868 Hans Willumsen og Jens Hansen. 1900 P. Hansen og A. Larsen (Matr. Nr. 12 og 13).

Nr. 11.

En 3 Ottings Halvgaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1600 formentlig Oluf Hanssøn, derefter Niels Olufssøn († 1644) og atter 1660 Oluf Hanssøn (Nr. 10). 1688 Jørgen Nielssøn, Peder Thorssøn († 1711) og Oluf Nielssøn († 1711). 1718 Peder Espensen og Pitter Clausen. 1752 Cort Nielsen.

¹⁾ 1802 var fraskiftet en Smedjelod.

Ejere var: 1767 Ole Josephsen, Anders Svendsen og Willum Christensen. Gd. brændte 1793. 1802 Dirch Jansen (9½ Td. Hk.), under hvem Gaarden atter brændte og udflyttedes 1810 til Landevejen under Navnet Sophienhøj. 1812 Grosserer Jacob Werner. 1818 Købmand O. de Place. 1820 Peter Fr. Kaarsberg. 1832 cand. phil. P. I. Schouw. 1850 Schultz. 1868 Morten M. Lindgreen, derefter Hans Lindgreen og H. C. Ohlsen (fra Gd. Nr. 2 i Taarnby).

Nr. 12.

En 4 Ottings Gaard (7 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1660 Anders Olufssøn (Olssøn) (Nr. 13) og Jens Thomassøn, Brygger. 1668 Jørgen Livendall. 1688 Hans Hanssøn († 1692) og Niels Hanssøn († 1711). 1718 Tønnes Clausen og Bunde Jensen. 1752 Ole Jensen. 1767 Enken.

Ejere var: 1778 Peder Bendtsen, Hans Hansen og C. D. Westerholdt, Kastrupgaard. Gd. brændte 1793; den ejedes da af Peder Bendtsen. 1814 Hans Hansen, Foged. 1820 Crilles Jansen. 1840 tillige Dirch Olsen; delt i to Gaarde (Matr. Nr. 9 og 11), der senere er udparcellerede. Villabyen »Gimle« ligger paa en Del af Jorden herfra.

Nr. 13 (den østligste).

En 5 Ottings Gaard (9 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Anders Olufssøn (Nr. 12), 1660 sammen med Jens Thomassøn Brøgger og Thor Pederssøn. 1688 Svend Olsøn og Peder Nielssøn († 1711). 1718 Hans Andersen og Lars Hansen. 1752 Niels Svendsen og Jan Jansen. 1767 Peder Olsen.

Ejere var: 1778 Ole Corneliussen og Theis Jansen Bager. 1840 Pitter Jansen Buur, Jan Hansen og Gert Bastiansen (Nr. 8). Gaarden delt (Matr. Nr. 13, 15 og 16) og udparcelleret. Eberts Villaby ligger paa denne Gaards Jord.

Grunden til, at det gamle Hartkorn for Sundbyvester i Forhold til Ottingsangivelsen er betydeligt mindre end Sundbyøsters Hartkorn, maa antagelig søges i, at Fællenden paa Grund af militære Øvelser og Skydning var væsentlig forringet til Græsning.

Sundbyøster var ogsaa en ret stor Landsby, der ved Tiden omkring 1600 havde 14 2 Punds Gaarde og nogle Huse. Byen havde endda en »Pebbersvend« (Handlende) og en »Embitzmand« (Skræder). *Gaardrækken* laa oprindelig langs den senere Østergade og Murciaegade op til Røde Kro, hvor den sluttede til Kastrupvej. Gaardene laa paa den nordre Side af denne Vej, men blev efter Svenskekrigen flyttede op til Øresundsvej. Bykæret og Lergravene dannede Afslutningen paa den østlige Ende af begge de to Byveje paa Grænsen mellem Tofterne og Fælleden. Gaardnumrene fulgte i Række fra Vest til Øst. Af de 14 Gaardfæstere haves kun Navnene paa de 7 fra Aar 1600; disse var: *Anders Matssøn, Peder Knutssøn, Anders Frandsøn, Lars Mikkelsøn, Aage Matssøn, Oluf Pederssøn* og *Rasmus Hanssøn*.

Paa Gaardtofterne og Haverne dannede sig Tid efter anden flere Husmandsbrug eller nedsatte sig Haandværksfolk, som levede af Byen. 1650 er her, foruden de 14 Gaardmænd, 8 »Inderster« og Husmænd; der nævnes saaledes Niels Smed og Hendrik Møller, saa Byen havde ogsaa en Mølle paa den Tid.

Under Svenskekrigen blev alle Gaarde og Huse nedbrændte og jævned med Jorden, for at Fjenden ikke skulde finde Dækning under Belejringen af Hovedstaden. Da Gaardene endelig rejstes paany, maatte de deles mellem flere Fæstere, for at de kunde svare Skatterne og Afgifterne deraf.

Byen havde efter Krigen 10 hele, ca. 8 à 10 Tdr. Gaarde, og 4 halve, ca. 5 Tdr. Gaarde. Den almindelige Landgilde, der før var 2 Pund (48 Skpr.) Byg, 1—3 Tdr. Havre samt 1 Gaas og 4 Høns af hver Gaard, regnedes nu i Hartkorn og taxeredes efter Jordens Opmaaling og »Sort« (Hvede, Byg, Havre eller Græsjord). Byens Areal regnedes til 1345 Tdr. Land — indbefattet Fælledareal — med 120 Tdr. Hartk., fordelt paa 48 Ottinger Jord, hvor efter Tienden ydedes. Byskatten af »ald Byen« var 3½ Køer, 2 Faar, 5 Lam, 3 Svin, 13 Snese Æg og ½ Td. Aal af et Aalestade samt i Arbejds- og Gæsteriafgift 11 Rdrl. 4½ Sk. 1688 taxeredes Byskatten til ca. 22½ Td. Hartkorn.

Efter Krigen opstod ogsaa her Tid efter anden en Del Indsiddere og Lejehuse paa Gaardtofterne, hvor der drevs mindre Jord- og Havebrug. Herved opstod de saakaldte »Sundbykoner«, som drev Handel med Grøntsager og Fjerkræ, enten paa Torvene eller fra Portstader i Husene. 1688 havde denne By 14 Husmænd med Haver paa $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ Td. Land eller et lejet Areal af Byens Overdrev. 1718 var der desuden 7 jordløse Huse, som kun svarede halv Husbondhold. Omkring 1800 havde Byen 70 Ejendomsnumre, deraf 45 Gaarde paa over 1 Td. Hartkorn. Enkelte Landsteder var opstaaet, ligesom enkelte Ejendomme benyttedes til industrielle Virksomheder.

Fra 1650 har Gaardne haft følgende Fæstere og Indehavere efter den Orden, hvori Gaardnumrene faldt fra Vest til Øst:

Nr. 1.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Svend Nielsen Bunde, Foged. 1672 Broder Jensen, Foged († 1701). 1697 Niels Jensen. 1718 Jan Corneliusen, Foged.

Ejere var: 1747—78 Crilles Zibrandtsen, derefter Zi-brandt Crillesen og Jan Crillesen. Omkring 1800 udskiftet i tre Gaarde: »Toftegaard«, »Frydenhøj« og »Thorsly«, hvis Indehavere var henholdsvis: 1) Jan Crillesen, senere Hans Nielsen Ahrenkilde (Matr. Nr. 12); 2) Jacob Dirchsen, senere Pitter Jacobsen og Dirch Pittersen (Matr. Nr. 5); 3) Assesor Thorlacius, senere O. M. de Place (Matr. Nr. 2). Vinhandler Rohde og Prokurator Palle havde Parceller derfra.

Nr. 2.

En 2 Ottings Halvgaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Peder Olssøn. 1660 Børge Bentssøn. 1672 Olle Pederssøn. 1697 Svend Ollufsen, Foged († 1711), 1718—52 Peder Larsen.

Ejere var: 1767 Willum Pittersen o. fl. 1802 Pitter Willumsen og Ole Hansen. Gaarden brændte 1814 og udflyttedes til Højdevej af Hans Hansen o. fl., senere delt mellem Hans, Anders og Dirch Jansen samt Høker Ole Christensen Hedegaard o. fl. (Matr. Nr. 13, 14, 15).

Nr. 3.

En 2 Ottings Halvgaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Madssøn. 1660 Peder Hanssøn og Børge Bentsøn (Nr. 2). 1668 Major La Hey. 1672—77 Prins Friederich Christian og Gesandt Friederich von Gabel samt Marineløjtnant Oluf Thomasen, hvis Enke havde den 1677 sammen med Torben Pederssøn. En Krudtmølle ved Kastrupvej synes da hørende til den. 1688 Søfren Laurssøn. 1710 Peder Hanssøn 1718 Hans Jensen. 1752 Thor Hansen. 1767 Jan Bager.

Ejere var: 1778 Svend Bentzen,, senere Lars Bentsens Enke og Ouscher Nielsen (Nr. 5). Gaarden brændte 1814 og synes derefter delt i mange Parter, bl. a. mellem Dirch Gertsen Bacher, Tobaksspinder J. C. Beck, Høker O. C. Hedegaard, cand. jur. Jordening (Matr. Nr. 2 i, 3 d, 10 c).

Nr. 4.

En 2 Ottings Gaard (5½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Mikkell Anderssøn. 1660 Svend Bendtssøn. 1697 Rasmus Anderssøn. 1718 Hans Mikkelsen. 1752 Rasmus Ouscher-sen.

Ejere var: 1767 Anders Mikkelsen, 1778 sammen med Willum Pittersen (Nr. 2), Mogens Jensen og senere Raadmand Casse. Gaarden brændte 1814, udflyttedes og deltes i to Gaarde: 1) ved Højdevej under Navnet »Lykkehøj«, der ejedes af Mikkell Andersen, Foged, senere Ole P. Jacobsen; 2) ved Kastrupvej, Ejer: Christen Hansen, senere Svend Andersen. (Matr. Nr. 3 og 6).

Nr. 5.

En 3 Ottings Gaard (7½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Niels Olssøn. 1660 Niels Nielssøn. 1677 Just Madssøn og Bendix Bendtssøn. 1710 Niels Pedersen, Hans Laursen o. fl. 1718 Lars Olufsen og Pitter Jacobsen. 1752 Laurs Hansen, Foged. 1778 Bendt Pedersen.

Ejere var: 1802 Peter Christiansen, Ouscher Nielsen, Mathias Howitz, Bastian Olsen o. fl. Gaarden brændte 1814, udskiftedes og udflyttedes i flere Gaarde og Ejendomme, der senere tilhørte Jacob Willumsen, Lars Bent-

zen, Pitter Adriansen, Jan Jensen, Hans Rasmussen, Etatsraadinde Kofoed o. fl.

Nr. 6.

En 4 Ottings Gaard (8 Tdr Hartk.). Fæstere var: 1650 Jørgen Hanssøn. 1660 Hans Johansen, Raadmd. paa Christianshavn. 1668 Marquor Rodsteen. 1688 Anders Toerssøn. 1710 Anders Madsen og Peder Andersen. 1752 Rasmus Jensen og Peder Nielsen.

Ejere var: 1802 Svend Pedersen og Jens Svendsen. 1814 brændt og udskiftet mellem Crilles Dirchsen, Brygger Wolfsen, Nicolaj Rentzmann o. fl., senere Piter Jacobsen, »Frydenhøj«, Møller Augustinus, Urtekræmmer Geisler o. fl.

Nr. 7.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hk.). Fæstere var: 1650 Cornelius Eigbertsen. 1660 Mikkell Anderssøn. 1672 Børge Gunderssøn. 1677 Mathias Olessøn m. fl. 1710 Laurs Andersen. 1752 Ole Mathiasens Enke.

Ejere var: 1767 Mathias Olsen, senere sammen med Claus Jacobsen. 1802 Anders Abrahamsen († 1818). 1820 Dirch Gjertsen Bacher. Gaarden brændte 1814 og blev udflyttet til Kastrupvej under Navnet »Gl. Krudtmøllegaard«. Samtidig synes den delt imellem O. M. de Place (Nr. 1), Gjert Hansen, senere Crilles Gjertsen (Matr. Nr. 4) og G. D. Bacher (Matr. Nr. 26).

Nr. 8.

En 4 Ottings Gaard (10½ Td. Hk.), der laa, hvor den gamle Skole ligger. Fæstere var: 1650 Hans Anderssøn. 1660 Mester Anders Hansen, Sognepræst ved Helligaands Kirke. 1668 Anders Madssøn. 1697 Peder Hanssøn m. fl. 1710 Oluf Nielsen. 1752 Niels Olsen (Olufsen). 1753 købt ved Auktion af Malthe Chr. Bruun, der delte den i flere mindre Gaarde. Senere ejede Jacob Jensen Møller, Niels Børgesen, Møller Strand og Møller Jens Poulsen Parter af den. 1811 havde Ole Nielsen Hovedloddet. Derefter H. A. Hedegaard og L. P. Holmblad (Matr. Nr. 8).

Nr. 9.

En 4 Ottings Gaard (ca. 10 Tdr. Hk.). Fæstere var: 1650 unge Niels Hanssøn. 1660 Laurids Pederssøn. 1697 Oluf Svendssøn o. fl. 1718 Claus Jacobsen o. fl. 1752 Niels Olsen med 5 Interessenter.

Ejere var: 1767 Jan Christiansen. 1778 Gjert Bondesen, Foged, o. fl. 1802 var Gaarden delt i flere mindre Parter; Hovedlodderne synes tilhørende Anders Pedersen og Gjert Adriansen, senere Anders Gjertsen. Senere udflyttet til Sydsiden af Øresundsvej (Matr. Nr. 11).

Nr. 10.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Michel Olssøn (Olufssøn). 1668 Laurids Perssøn. 1672 Morten Slachter. 1677 Peder Svendssøn. 1697 Poul Jenssøn og Anders Nielssøn. 1710 Egbert Dirchsen med 4 Interessenter. 1752 Cort Nielsen og Laurs Pedersen Møller. 1767 Ole Laursen.

Ejere var: 1778 Niels Ungersen og Niels Svendsen. 1802 var den delt i flere mindre Parter. Hovedlodderne: Rasmus Rasmussen og Møller Søren Berg, medens mindre Parter synes tilhørende Linnedvæver Køhlert, Jacob Hansen, Anders Olsen og Claus Svendsen. Omkring 1810 blev Resten af Gaarden udflyttet sammen med Nr. 1 til »Frydenhøj«, som ejedes af Ridefoged Jacob Dirchsen, senere Pitter Jacobsen og Dirch Pittersen (Matr. Nr. 5).

Nr. 11.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hartk.), kaldet Dyvekes Gaard. Fæstere var: 1632 Hans Nielssøn, Foged, som havde et Bundgarmsstade ved Refshalen. 1660 Madtz Brøgger, Christianshavn, der havde Krohold paa Gaarden. 1668 Peiter Byrting. 1672 Mous. Henrik Møller, maaske Rentemesteren, der havde et Sukkerraffinaderi bag Børsen. 1677 Stephan Gardener, som drev Gartneri; der nævnes ogsaa Plantør Hector. 1679 Hendrich Augustinus (Lüdemann). 1697 Jacob Møller og Niels Møller, der havde en Mølle paa Fælleden sammen med Hans Tordssøn (Nr. 12). 1718 Christoffer Truelsen, der havde baade Mølle

og Krohold. Gaarden kaldtes paa den Tid »Svaneleje«. 1735 overtog Ole Larsen Kroen.

Ejere var: 1752 Malthé Chr. Bruun, Amtsstuefuldm., der tillige havde Part i Gaarden Nr. 12 og byggede Rødegård op. 1767 Mads Illum. 1771 Jes Diderichsen (se Kastrupgaard), derefter Peder Steffensen Sej, C. D. Westerholt og Niels Hansen Bager. 1783 Niels Hansen, Sognefoged, Søn af Hans Hansen, Nr. 3 Sundbyvester. 1802 Rayr Hansen. 1811 Claus Jacobsen. Til 1835 Hans Peter Böttger, Skibsfører. 1840 Hans Jacobsen (Matr. Nr. 11, 18 o. fl.).

Nr. 12.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hk.). Fæstere var: 1650 Anders Christenssøn. 1660 Axel Sehested. 1668 Peder Hanssøn og Peder Tidemand. 1697 Jacob Møller, Hans Torssøn og Michel Raagaard. 1718 Niels Nielsen, Christoffer Truelsen, Pitter Raagaard o. fl.

Ejere var: 1752 Malthé Chr. Bruun med 5 Interessenter. 1767 Cornelis Olsen, Altonagaarden ved Siden af Rødegård. 1778 Pitter Raagaard, Bendt Pittersen og Ole Cornelissen. 1802 Dirch Andersen. 1840 F. G. L. Frydensberg, Amtsforvalter. Derefter udskiftet i mindre Parter: Svend Olsen, L. P. Holmblad, Bagerm. Hamann o. fl. (Matr. Nr. 16).

Nr. 13.

En 4 Ottings Gaard (10 Tdr. Hk.). Fæstere var: 1650 Christen Jenssøn. 1660 Knud Olssøn, senere med Anders Hanssøn. 1718 Rasmus Anderssøn. 1752 Ole Svendsen og Hans Nielsen.

Ejere var: 1778 Cornelis Olsen og Hans Cornelissen. 1802 udskiftet i flere Parter: Crilles Mouritzen, Pitter Jacobsen, Ole Andersen, Smed Therchildsen o. fl. 1840 Gert Hansen Hovedloden. 1868 Crilles Gjertsen og Hans P. Jacobsen, senere P. A. Hansen (Matr. Nr. 3 a, 4 a, 21 o. fl.).

Nr. 14.

En 4 Ottings Gaard ($8\frac{1}{2}$ Td. Hk.). Fæstere var: 1644 Thor Olssøn og Ole Thorssøn. 1688 Niels Povlssøn. 1718 Povl Nielsen m. fl.

Ejere var: 1767 Ole Larsen, Gjert Bondesen o. fl. 1802 delt i flere Parter: Svend Pedersen, Svend Johansen, Gjert Bastiansen, Møller Berg o. fl. 1845 Crilles Jansen Raagaard, senere Jacob Raagaard (Matr. Nr. 23 a o. fl.) og Nicolaj Kofoed (Matr. Nr. 38 o. fl.).

T A A R N B Y.

Denne By, der synes betydeligt yngre end Sundbyerne og langt yngre end Magleby, er antagelig opstaaet ved Tiden omkring 1100 som Landsby. Dens første Begyndelse skyldes sikkert et Udkikstaarn her paa Strandkanten, maaske allerede i Vikingetiden, benyttet til at holde Vagt over de søfarende, der ofte kom paa Rov og Eventyr i disse Farvande. Da Absalon byggede en mindre Borg her — før han opførte Borgen i Hafn —, var her i al Fald en Landsby, som fremtidig kom til at hedde Burgby og hed saaledes gennes det 13. Aarh. I dette Tidsrum er Borgen atter forsvunden, sandsynligvis ødelagt af Hansestæderne, og Navnet Taarnby vinder Indpas igen som Byens Navn. Allerede under Absalon var den bleven Sogneby, og den bispelige Ladegaard synes tillige blevet Retssæde for Øen¹⁾.

Fra hin Tid havde Taarnby 4 Bol, hvoraf det ene hørte under »Bispens Gaard«. Ved Middelalderens Slutning havde Byen 12 Gaarde. Dertil kom Præstegaarden, som udskiltes fra Ladegaarden, saaledes at Gaardtallet blev 13, og dette Tal fulgte Byen indtil omkring 1800. Ladegaarden, der annekteredes af Kronen 1416 sammen med Øen, blev nedlagt af Christian d. 4., og hele Gaardens Mark gaves i Forpagtning til Hollænderne.

Omkring 1600 havde Byen, foruden Præsten, følgende 12 Gaardfæstere: Morten Hanssøn, Oluf Nielssøn, Albert Hanssøn, Laurids Ibssøn, Jep Nielssøn, Laurids Møller, Oluf Hanssøn, Karen Olufs, Jep Ibssøn, Niels Anderssøn, Peder Olssøn og Svend Olssøn. Desuden var der 4 Hus-

¹⁾ Dette blev senere — under Kronen — overdraget til Thingfogden for Amager Birk.

mænd, boende paa Gaardtofterne, blandt hvilke en Smed, en Væver og en Møller.

Gaardene svarede hver i Landgilde 2 Pund (8 Tdr.) Byg og 1 Td. Havre samt 1 Gaas og 4 Høns. Byskatten »af ald Byen« var 3 Køer, 3 Faar, 6 Lam, 3 Svin samt for Hoveri-afløsning, Gæsteri og »Skott« (Tilskud til Militær- eller Rytterhold) 12½ Dlr. 13 Skill. og 3 Penning.

Til Byen hørte ca. 900 Tdr. Land, der senere paalagdes ca. 100 Tdr. Hartkorn og var inddelt i 36 Ottinger. Til Ladegaarden hørte desuden, indbefattet »Kongens Enge«, ca. 500 Tdr. Land med 88 Tdr. Hartkorn.

Gaardrækken laa paa den vestre Side af Byvejen, der kom fra Sundbyvester og ved Kirken delte sig i tre Veje: til Kastrup, til Tømmerup og over Fælleden til Skjelgaarde og Ullerup. Gaardnumrene begyndte ved Præstegaarden og fulgte Solretningen mod Nord til Brand- og Gadekæret ved den nordre Fælledvej. Bag Gaardene laa Haver og Tofter, hvor Husene laa spredte ud mod Fælleden og Lergravene. Paa Ladegaardens Fælled havde Kirken en Have, kaldet Møllebakkehaven. Her stod sikkert Møllen, der synes nedlagt allerede i det 17. Aarh.

Husmændene tiltog stærkt i denne By. 1688 fandtes 25 saadanne med Kaalhaver, Degnen og Substituten medregnet. 1718 nævnes ikke mindre end 20 hele og 17 halve Huse, som svarede hel eller halv Husbondhold, foruden Degnehuset, Præsteenken Md. Abela Fleischers og en Tingmands, der var fri for denne Afgift paa en hel eller en halv Rdlr. Gaardene var da meget delte, idet de 12 Gaarde havde ikke mindre end 21 Fæstere og var meget forskellige i Størrelse, nemlig fra 4½ til 10½ Td. Hartkorn.

Fra 1650 har Gaardene haft følgende Fæstere og Indhavere efter Numrene i Gaardrækken:

Nr. 1.

Præstegaarden, der 1688 var paa ca. 12 Tdr. Hartk., har indtil den senere Tid været i Pæsternes Besiddelse og er saaledes omtalt andre Steder.

Nr. 2, tæt ved Præstegaarden.

En 3 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Claussøn. 1660 Christian Bagger, Christianshavn, og Christoffer Sørensen. 1668 Mads Steensen. 1677 Niels Pederssøn. 1710 Steffen Jørgensen. 1718 Jacob Cornelisen. 1752 Pitter Pittersen.

Ejere: 1802 Cornelius Pittersen, Foged. 1820 Crilles Corneliussen, Foged. Sammenlagt med Nr. 12, Nordenden, der vistnok brændte 1808; derefter delt og udflyttet i 4 Gaarde, hvoraf de tre tilhørende Ole Corneliussen, senere Ole Ohlsen ved Landevejen, Crilles Geertsen, O. C. Ohlsens Enke, Fælleden (Matr. Nr. 12).

Nr. 3.

En 3 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Nielssøn. 1660 Rasmus Hanssøn. 1677 Oluf Rasmussøn. 1702 Hans Olufssøn og Dirch Corneliussen. 1718 Cornelius Eigbertsen. 1752 Michel Olsen, Brandmajor.

Ejere var: 1778 Rasmus Mikkelsen, Brandmajor. 1820 Mikkelt Rasmussen og Mikkelt Jacobsen. 1868 Rasmus Mikkelsen og Dirch P. Fischer (Matr. Nr. 3). Gaarden brændte 1858 og deltes da i to Gaarde; den ene flyttedes til Østsiden af Byvejen paa Præstegaardsjorden; nu Jacob Geertsens Gaard (Matr. Nr. 1 c, 3 b, 4 a).

Nr. 4.

En 2 Ottings Gaard (5½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Rasmus Ibssøn. 1688 Matz Pederssøn. 1752 Steffen Jensen. Ejere var: 1802 Jacob Pittersen. 1820 Jan Jansen Raagaard (6 Tdr. Hartk.). Gaarden brændte 1858 og udflyttedes i to Gaarde; disse tilhørte Hans Bastiansen, senere P. A. Hansen, Sognefoged, og Jan Jansen Raagaard, »Raagaardsminde« ved Landevejen (Matr. Nr. 5, 16 og 29).

Nr. 5.

En 3 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Rasmus Sørenssøn. 1660 Niels Rasmussøn. 1710 Laurids Nielsen. 1752 Pitter Dirchsen, Foged.

Ejere var: 1778 Hans Pittersen. 1820 Peder Bendtsen, Foged. 1840 Bendt Pedersen 1868 Nikolaj Larsen. Gaarden brændte 1858 og udflyttedes til Kastrup Kirkevej, senere kaldet »Allégaarden«, tilhørende Gartner H. Suhr (Matr. Nr. 6).

Nr. 6.

En 4 Ottings Gaard ($9\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Anders Svendssøn. 1660 Svend Jansen og Præsten Hans Claussøn. 1677 Rasmus Hanssøn og Laurs Jørgenssøn. 1718 Hans Laurssøn og Hans Jeppesen; Ret til Krohold. 1752 Rajer Jacobsen med 5 Interessenter.

Ejere var: 1778 Jacob Crillesen m. fl. 1802 delt i 2 Gaarde mellem: 1) Jacob Crillesen (brændt 1808), senere Crilles Jacobsen — Gert Crillesen — nu Crilles Gertsen o. fl. (Matr. Nr. 7, 9, 11); 2) Crilles Crillesen — Corn. Crillesen ; brændt 1858 og udflyttet; nu H. A. Hansen (Matr. Nr. 11 a).

Nr. 7.

En 2 Ottings Gaard ($4\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Peder Ibssøn. 1677 Oluf Hanssøn og senere Anders Ibssøn. 1718 Peder Poulsen og Peder Olufsen. 1752 Pitter Crillesen o. fl. 1767 Egbert Cornelissen (se Nr. 1 i Kastrup).

Ejere var: 1778 Jacob Michelsen. 1820 Ole Hansen. 1840 Mikkel Jacobsen (Nr. 3 og Nr. 7). Gaarden brændte 1858 og blev derefter delt i 3 Gaarde mellem følgende: 1) Jacob Mikkelsen, senere Corn. Raagaard o. fl.; 2) Jan Pittersen Buur, »Ny Skelgaard«, senere Dirch Corneliusen, Corn. Bacher o. fl.; 3) Jens Hansen, senere Gartner Buchardt (Matr. Nr. 8, 10 og 15).

Nr. 8.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Peder Lauridsen. 1688 Søfren Anderssøn. 1697 Jan Dirksen, Bastian Nielsen o. fl. 1718 Peder Pedersen o. fl. 1752 Peder Poulsen o. fl. 1767 Hans Pedersen.

Ejere var: 1802 Bastian Hansen ($7\frac{1}{2}$ Td. Hk.). Derefter delvis udflyttet som »Nordregaard« og delt mellem Dirch Bastiansen, Gjert Pedersen, Mikkel Hansen o. fl. (Matr. Nr. 14).

Nr. 9.

En 3 Ottings Gaard (8½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Michel Anderssøn. 1660 Dirch Jansen. 1677 Niels Steffenssøn og Gjert Michelssøn. 1710 Joen Nielsen o. fl. 1752 Pitter Crillesen og Jan Jacobsen. 1767 Jacob Crillesen eller Corneliusen. 1820 delt mellem Cornelius Jansen, Claus Christensen, Peder Olsen o. fl. Derefter: Niels Petersen, Niels Petersen Raagaard, Jens Christiansen (Matr. Nr. 13 o. fl.).

Nr. 10.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Lauritz Nielssøn. 1660 Zacharias Casperssøn. 1677 Oluf Hanssøn. 1710 Svend Olufsen (Olsen), Foged, og Lauritz Nielsen. 1718 Søfren Lauritzen og Jacob Tønnesen. 1752 Ole Hansen, Foged, og Isbrandt Albrechtsen. 1778 Jacob Pedersen. 1802 Peder Jacobsen og Ole Nielsen. 1820 Major Aagaard o. fl. Derefter delt i flere Smaaejendomme og Udflyttere.

Nr. 11.

En 2 Ottings Gaard (5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Michel Hanssøn og Jacob Thorkildssøn. 1668 Hans Laursøn. 1697 Niels Jørgenssøn. 1718 Lauritz Nielsen og Niels Nielsen. 1752 Hans Hansen og Cornelis Jacobsen. 1767 Hans Hansen 1802 Jens Nielsen og Ole Johansen. 1820 Hans Hansen. Derefter delt i flere mindre Ejendomme mellem Ole Hansen, Hans Olsen, G. P. Fischer o. fl. (Matr. Nr. 9 og 17)..

Nr. 12.

En 4 Ottings Gaard (ca. 11 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1660 Jens Christenssøn, derefter Præsten Hans Claussøn. 1677 Søfren Laurssøn. 1688 Samme og Hans Poulssøn. 1710 Hans Poulssøn og Niels Raagaard. 1718 Cornelius Nielsen og Frederich Corneliusen. 1752 Sidstn. og Albert Albertsen. 1767 Anders Andersen.

Ejere var: 1778—1802 Samme og Dirch Dirchsen. Gaarden brændte vistnok 1808 og synes derefter sammenlagt med Nr. 2, som deltes og udflyttedes i flere Gaarde — bl. a. »Corneliussens Minde« ved Hovedlandevejen — samt flere mindre Ejendomme (Matr. Nr. 12, 18, 39).

Nr. 13.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Jenssøn. 1660 Jørgen Hanssøn. 1710 Svend Olufsen, Foged (Nr. 10). 1718 Jacob Tønnesen (Nr. 10). 1752 Ole Hansen, Foged. 1767 Anders Svendsen. 1778 Niels Hansen, Foged. 1802 Gjert Pittersen. Derefter delvis tillagt Nr. 10, dels udskiftet i flere Smaaiejendomme, tilh. Smedemester Nicolaj Sally — senere Hjulmand P. Berg o. fl. (Matr. Nr. 21, 22).

Taarnby Ladegaard.

Ladegaardsmarken er et særligt matrikuleret og særligt skyldsat Areal, idet Hartkornet er tiendefrit. Der svares dog en fast Refusion for Præstetienden, oprindelig 20 Tdr. Rug, til lige Deling mellem Præsterne i Taarnby og Store Magleby. Refusionen gælder kun Hartkornet paa selve Marken, ikke Englodderne eller Græsningsretten.

Det samlede Ladegaardens Areal, som Kronen 1579 bortfæstede til Hollænderne, omfattede — foruden Salt-holmsretten — 422 Tdr. Land med ca. 88½ Td. Hartk. Ved en Rentekammerresolution besluttedes det 1782 at udparcellere selve Marken og Overdrevet i 10 Gaardlodder og at sælge de saakaldte »Kongens store og smaa Enge« i 62 Smaaparceller, hver paa et Par Tdr. Land, ved Auktion. Schouten Gert Corneliussen Bacher købte paa Hollændernes Vegnen de 32 Lodder af de nærmeste Enge, og de øvrige fordeltes mellem Køberne af Marklodderne og andre Gaardmænd.

Selve Gaardparcellerne solgtes til: Prokurator Palle 3 Parc., Landinspektør Schytt 2, Sognefoged N. Hansen 2, Tønnes Olsen 2, Pitter Gertsen 1 Parc.

De 7 første Parceller samledes under et af Kancelliraad Fabricius, og herpaa byggedes »Løjtegaard« enten af ham eller af Grosserer Christen Hansen, København. Gaaden, der var paa ca. 45 Tdr. Hartk., har senere havt følgende Ejere: 1802 Jens Korsgaard. 1807 Peder Jensen. 1809 Kapt. N. A. L. Classen, Forpagter: Peter Løppelmann. 1813 Kapt. Christensen. 1849 Brygger Søren Bjerre, der-

efter Propr. Lars Klinch. 1867 Hans Absalon Hedegaard. 1874 F. K. K. Breit (Matr. Nr. 1).

Paa de øvrige 3 Parceller opstod 2 Gaarde, nemlig:

Nr. 2, Gl. Ladegaard.

Denne var paa ca. 5 Tdr. Hartk. og havde følgende Ejere: 1782 Tønnes Olsen. 1845 Crilles Petersen. Derefter Hans Crillesen, senere Marchen Crillesen, Dirch Rasmussen Dirchsen (Matr. Nr. 2). Den bændte 1912.

Nr. 3.

3½ Td. Hartk. Ejere var: 1782 Adrian Pittersen. 1845 Jan Bastiansen. Senere Gartner Møller-Holst (Matr. Nr. 3).

K A S T R U P.

Denne By er betydelig yngre end de forannævnte, en Udflyttertorp enten fra Sundbyerne eller Taarnby. Den findes først nævnt ca. 1370 som »Karstorp«, men er mulig opstaaet i Valdemarstiden. Den angives (1370) til 4 Bol; men disse synes at have været noget mindre end de tidligere Landbrug. Ved Middelalderens Slutning — 1518 — havde Byen, saa vidt ses, 8 Gaarde, der hver svarede 2 Pund Byg (8 Tdr. à 6 Skpr.) og 2 Tdr. Havre, 1 Gaas og 4 Høns i Landgilde, der fra gammel Tid regnedes til omkring Ottendedelen af Avlen. Den samlede Byskat af hele Byen var 2 Køer, 2 Svin, 2 Faar og 4 Lam samt 10 Dlr. 1 Mk. 10 Sk. i Afløsningspenge.

Ved Tiden omkring 1600 nævnes endnu kun 8 Gaardmænd og 2 Huse, hvoraf det ene regnedes for et Gaardsæde med Jordbrug. Gaardmændenes eller Fæsternes Navne var følgende: *Svend Bentssøn, Peder Matssøn, Anders Jenssøn, Peder Jørgenssøn, Peder Frandsøn, Anders Pederssøn, Frands Anderssøn, Anders Lauritzsøn*. Indehaveren af Gaardsædet var *Michel Jensen Vragger*. der antagelig havde Opsyn med Stranden, hvorfor han fritoges for Extraskat, medens de andre maatte betale hver 1 Daler om Aaret.

Ved den Tid maa en Skibsbro være anlagt indenfor Kastrup Knæ, ligesom det ses, at Christian d. 4. lod an-

lægge en Skandse paa dette Sted. Paa Joh. Meyers Kort af 1656 ses udfor Byens nordlige Del den saakaldte »Alter Schiffsbrügk«, der formentlig laa, hvor den nordlige Side af Kastrupværk blev anlagt 100 Aar senere. Der maa have gaaet en Vej herved over Fælleden. En Del af Salt-holmsoverfarten — for de nordlige Byer — maa være foregaaet fra denne Vej, medens den for de andre Byer foregik over Dragør under Hollændernes Myndighed og Administration.

Under Svenskekrigen blev Byen 1658 totalt afbrændt og ødelagt, og 1660 var endnu kun bygget nogle Hytter, hvor man kunde dække sig. Hvorledes Gaardene atter kom til Magt, er næsten en Gaade. Baade Staten og velstaaende Borgere i Staden maatte hjælpe baade med Saa-sæd og Kvæg. De fleste af Byens tidligere Beboere gik til Grunde. Men der opstod 10 Gaarde paa de gamles Aske og endda snart et Gaardsæde, som efter en Tids Forløb blev den 11te. Omkring 1700 var de 11 Gaarde paa 18 Hænder, idet der var flere Fæstere paa nogle af dem, og der fandtes 12 Husmænd med Haver og smaa Jordbrug.

Byens Tilliggende var ca. 530 Tdr. Land med ca. 78 Tdr. Hartkorn, regnet til 32 Ottinger.

Gaardrækken laa langs Østsiden af Byvejen, der kom fra Sunndbyøster og førte over Maglebylille til Dragør. By- og Brandkæret laa ved den sydlige Ende af Gaardrækken, hvorfra ogsaa den gamle Kirkevej til Taarnby udgik. Paa Gaardtofterne og Haverne ned mod Fælleden, hvor Lergrave fandtes, opstod Husene, nærmest langs Baggyden eller Fægyden, der førte ud til Fælleden, hvor Kvæget blev sluppet ud.

Skøjtevejen er, ligesom Saltværksvejen, af nyere Oprindelse. Den er formentlig anlagt efter Værkets og Havnens Anlæg som privat Foretagende, idet man ikke har villet være afhængig deraf ved Kreaturoverførselen og har bygget en ny Bro, hvor Skøjterne og Fiskebaadene kunde lægge til. Saltværksbroen blev anlagt til det i forrige Aarh. opstaaede Saltværk, som gik fallit omkring 1870.

Efter Anlægget af Kastrupværk (1759) skiftede Byen væsentlig Karakter. Ved Siden af den landbrugende Be-

folkning opstod en Arbejder- og Søfartsbefolkning, der i Hovedsagen beskæftigedes af Værket, som ogsaa ejede Havnen. Ogsaa en Del Fiskere fandt efterhaanden Plads for deres Erhverv, saaledes at der omkring 1800 fandtes 30 Huse uden Jord, medens Gaardbrugene ikke var tiltaget stort i Antal.

Ved Hjælp af Gaardnumrene, der fulgte Gaardrækken fra Nord til Syd, er vi i Stand til at spore Fæsterne og Besidderne af de forskellige Gaarde fra Tiden omkring 1650 indtil nu. Vi skal tage dem nummervis, saaledes som de laa i den ældgamle Rækkefølge.

Nr. 1, Skottegaard.

En 3 Ottings Gaard (7 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1636 (?) Oluf Steen, Birkefoged. 1650 Peder Olufssøn. 1660 Peder Pederssøn. 1697 Eigbert Cornelissen. 1710 Tønnes Tønnesen († 1711). 1718 Gjert Pittersen. 1752 Ouscher Clausen.

Ejere: 1760 Lars Corneliussen († 1820). 1820 Jan Olsen. 1868 Ole Jansen, Sognefoged; derefter delt mellem ham og Peter Tønnesen (Matr. Nr. 3). 1802 var fraskiftet en Del til Kroejer Sandberg og senere en Grund til Møller F. W. Sally. Det er usikkert, hvorfor Gaarden i ældre Tid kaldtes Skottegaard. Har her boet en Skytte?

Nr. 2.

En 3 Ottings Gaard (7½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1660 Tønnes Hanssøn og gl. Lauritz Hanssøn (Nr. 5 og 6). 1698 Jens Nielssøn. 1697 Laurs Gudmandssøn og Peder Pedersen »til halne«. 1710 Jacob Pedersen og Christen Mortensen. 1718 Peder Christensen og Hans Lauritzen. 1752 Ouscher Clausen m. fl.

Ejere: 1778 Jes Didericksen og Westerholt. 1802 Hans Crillesen (ca. 4 Tdr. Hk.). 1845 Crilles Hansen. Gaarden brændte 1834, derefter udflyttet og senere udskiftet mellem Gjert Andersen (Nr. 4) og Dirch Gjertsen (Matr. Nr. 2 og 7).

Nr. 3.

En 3 Ottings Gaard ($7\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Jens Christenssøn. 1660 Rasmus Sørenssøn, senere Laurs Sørensen og Poul Jenssøn. 1710 Laurs Laurssøn. 1767 Jacob Jensen.

Ejere: 1802 Jens Jacobsen. 1820 Michel Olsen (gift med fornævntes Enke). 1840 Peder Hansen, derefter Hans Pedersen († 1919). Gaarden ses at have været i samme Families Hænder i ca. 300 Aar. Den brændte 1834 og udflyttedes da fra Gaardrækken til den nye Kirkevej. (Matr. Nr. 4.)

Nr. 4.

Oprindelig en 4 Ottings Gaard (over 8 Tdr. Hartk.), hvoraf Halvdelen 1688 var tillagt Nr. 6. Fæstere var: 1650 Madtz Lauridssøn. 1688 Niels Hanssøn ($4\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). 1718 Haagen Mogensen. 1767 Peter Espensen. 1778 Svend Michelsen, derefter delvis tillagt Kastrupgaard. 1820 Christian Svendsen ($2\frac{1}{2}$ Td. Hk.). Gaarden brændte 1834, og Jorden blev derefter tillagt Gjert Andersens Gaard (Matr. Nr. 2 og 7).

Nr. 5.

En 4 Ottings Gaard (ca. 10 Tdr. Hk.). Fæstere: Hans Lauritzsøn, Birkefoged, til 1636. 1653 gl. Lauritz Hanssøn (Nr. 6 og 9). 1672 Niels Pederssøn, Birkefoged, der havde 8 Tdr. Hartk. frit. 1697 Peder Nielsen og Mikkell Pedersen (†† 1711). 1718 Hans Pedersen og Lars Pedersen. 1752 Jan Adriansen og Theis Pittersen.

Ejere: 1778 Jan Clausen og Westerholt, hvorefter den var inddraget under Kastrupgaard. 1840 Kammerraad Martin Petersen ($4\frac{1}{2}$ Td. Hk.). 1868 Christian Petersen, Sognefoged, derefter Peter Nielsen (Matr. Nr. 5).

Nr. 6.

En 3 Ottings Gaard, senere 5 Ottinger ($12\frac{1}{4}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1653 gl. Lauritz Hanssøn og Lauritz Hyffvelmand. 1672 Niels Lauritzsøn, Foged († 1711); havde 4 Ildsteder, 10 Heste og 20 Køer; derefter bortfæstet i 2 Dele. 1718 Jacob Jansen og Rasmus Andersen. 1752 Anders Andersen og Cornelius Olsen. 1767 Jes Diderichsen, Kastrupgaard.

Ejere: 1778 Samme og C. D. Westerholt. 1802 Gjert Nielsen ($7\frac{1}{2}$ Td. Hk.), derefter Pitter Crillesen og Thønnes Crillesen (1840). Da Gaarden brændte 1834, blev den udflyttet til Bredagre under Navnet »Bredegaard«. Ejer: Crilles Tønnesen. (Matr. Nr. 6.)

Nr. 7, senere Kastrupgaard.

En 3 Ottings Gaard ($7\frac{1}{4}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1624 Lauritz Bay, der havde et Bundgarnsstade ved Køge Krog († 1631). 1653 Jørgen Bay. 1660 Jens Svendssøn, Bendt Brøgger o. fl. 1710 Jens Hansen. 1718 Hans Olufsen (Ol- sen). 1752 Jacob Fortling, kgl. Stenhuggermester.

Ejere: Jes Diderichsen, Rødegaard, og Jacob Stentzler (ca. 40 Tdr. Hartk.). 1763 Hof-Bogtrykker Nicolaj Chr. Høpfner og Amtsfuldmægtig C. D. Westerholt. 1784 Major Chr. Jørgensen og Kancelliraad P. Jac. Hygom. 1792 Ole Tønder Lange, der 1820 havde ca. 63 Tdr. Hartk. Efter hans Død udskiltes Gaarden i 7—8 Gaardparceller og en Masse Smaalodder. De nye Gaardnumre, der opstod, tilhørte 1840: Fru Lange, Martin Petersen, Kammerraad J. W. Seeler (Kastrup Ladegaard), Distriktskirurg Nyborg (Kastrupgaard), Dirch Pittersen, Ole Pedersen Førsløv, Bendt Jansen, Niels Pedersen o. fl. (alle under Matr. Nr. 1).

Senere Ejere af *Kastrupgaard*: Jørgen Hendr. Krieger, Ole P. Jacobsen og Mikkel Jacobsen.

Kastrup Ladegaard eller *Ny Kastrupgaard*: August Sick (1847), D. von Osten, Ole Petersen Bacher og Gartner M. Kristensen.

Lille Kastrupgaard: Cornelius Backer og Gartner Th. Suhr.

Nr. 8.

En 2 Ottings Halvgaard ($4\frac{3}{4}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1660 Niels Michelssøn. 1697 Michel Nielssøn og Hans Hanssøn. 1710 Poul Jensen († 1711). 1718 Peder Pedersen, Møller, o. fl. sammen med Nr. 9. 1752 Jacob Fortling og Claus Pittersen. 1802 Pitter Clausen. Derefter lagt ind under Kastrupgaard (Matr. Nr. 1).

Nr. 9.

.Et Gaardsæde, udskilt fra Nr. 8, 1 Otting (2½ Td. Hk.). Fæstere var: 1600 Michel Jenssøn Vragger. 1660 gl. Lauritz Hanssøn, der svarede 3 Skill. grot i Landgilde. 1672 Niels Lauridssøn. 1708 Frantz Bentzen († 1711). 1718 Peder Pedersen, Møller (Nr. 8). 1767 Claus Pittersen. 1778 Møller F. W. Sally og C. D. Westerholt. 1807 var Møllen flyttet ud til Hovedlandevejen og Jorden tillagt Kastrupgaard (Matr. Nr. 1).

Nr. 10.

En 3 Ottings Gaard, maaske udskilt fra Nr. 2 og 3 (7 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1660 Anders Rasmussøn. 1697 Jan Laursen († 1711). 1718 Svend Michelsen.

Ejere: 1778 Rasmus Svendsen, Foged. 1802 Gjert Dirchsen, Sognefoged. 1810 solgt ved Auktion, vurd. til 13,700 Rdlr. (48 Tdr. Land). 1820 Pitter Gjertsen. 1840 Pitter Pittersen. 1868 Dirch Gjertsen. (Matr. Nr. 7.)

Nr. 11.

En Halvgaard, senere en 3 Ottings Gaard (7¼ Td. Hartk.), formentlig udskilt fra Nr. 1 og Nr. 4. Fæstere var: 1660 Erik Torstenssøn og (senere) Peder Jenssøn. 1710 Hans Olufssøn († 1711). 1718 Lars Mathiassen og Anders Jensen. 1752 Hans Hansen og Cornelis Jacobsen.

Ejere: 1778 Cornelis (Crilles) Hansen, Møller Mackeprang og Rasmus Svendsen (Nr. 10). 1802 delt mellem Kromand Morten Sandberg og Pitter Gjertsen, senere delvis tillagt Kastrupgaard, men atter delvis udskilt til Dirch Pittersen, Lars Hansen, senere Hans Gertsen. (Matr. Nr. 1 dd, 7 og 8.)

MAGLEBYLILLE.

Allerede 1370 var »Maglebylitle« en ret stor By paa 6 Bol eller »Mansos«, som det hedder i Bispestolens Jordebog. Denne By stammer sandsynligvis ogsaa fra Valdemartiden og er uden Tvivl en Udflytterby fra den større Maglebysøndre, der er langt ældre. Ved Middelalderens Slutning (1520) var de 6 Bol forvandlede til 14 eller

15 Gaarde, som hver svarede 2 Pund Korn, og som senere regnedes til omkring 10 Tdr. Hartkorn hver.

Ved Aar 1600 havde Byen 17 Gaarde og 8 Husbeboere. De to Gaarde var allerede fæstede af Hollændere, nemlig *Zibrandt Adriansen* og *Jan Theisen*. De øvrige Gaardmænd var: *Rasmus Andersson*, *Knud Frantzson*, *Hans Lauritzson*, *Jens Lauritzson*, *Jep Lauritzson*, *Jens Matzson*, *Jost Matzson*, *Peder Nielsson*, *Jep Olsson*, *Niels Olsson*, *Rasmus Olsson*, *Jep Pedersson*, *Oluf Pedersson*, *Aage Sørensen*, *Matz Sørensen*.

Efter Svenskekrigen var desuden opstaaet et Gaardsæde, hvoraf svaredes 2 Skill. grot, og som snart blev til en mindre Gaard, saaledes at Byen havde 18 Gaarde, hver paa 2 Pund Byg, 1—3 Tdr. Havre, en Gaas og 4 Høns i Landgilde. I Byskat — Gæsteri m. m. — svaredes »af ald Byen« 4 Køer, 3 Faar, 8 Lam og $3\frac{1}{2}$ Svin samt 16 Dlr. 5 Mk. i rede Penge.

Under og efter Krigen, da Byen var totalt afbrændt, overtoges næsten alle Gaarde i Fæste af Hollænderne i Store Magleby, som drev Gaardene ved Siden af deres egne.

Til Byen hørte ca. 950 Tdr. Land (141 Tdr. Hartk.), regnet til 48 Ottinger.

Gaardrækkerne laa 1739 paa begge Sider af Byvejen, der kom fra Kastrup og delte sig i to Veje, til Dragør og til Hollændebyen. Paa Østsiden af Vejen strakte Fællenden sig tæt op til Byen; her laa Brandkæret og Lergravene. Paa Syd- og Vestsiden, bag Gaardene, laa Tofterne og Haverne, »Ulchehaugen« eller Plantestykkerne. Efterhaanden blev Gaardene af ret ulige Størrelse. De dreves stadig for Størstedelen af Hollænderne, enten i direkte Fæste eller i Fællesskab med de enkelte danske Fæstere, som havde holdt sig ved Hovedlodden.

Til Gaardnumrene, der fulgte Gaardrækken paa Østsiden fra Nord til Syd og paa Vestsiden fra Syd til Nord, knytter sig følgende Fæstere eller Andelshavere fra 1650 til efter Udskiftningen og den nye Matrikels Indførelse:

Nr. 1.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Hans Hanssøn, Foged. 1688 Jan Clausen, Foged. 1718 Hans Hansen. 1752 Theis Larsen m. fl.

Ejere: 1802 Claus Theisen. 1820 Pastor L. D. Bruun, Taarnby. 1840 Hans Petersen. 1868 Pitter Gjertsen m. fl. (Matr. Nr. 16 og 20).

Nr. 2.

En 2 Ottings Gaard (6½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Jan Isbrandtsen. 1668 Isbrandt Jansen. 1677 Børge Anderssøn m. fl. 1718 Svend Nielsen. 1752 Peter Svendsen.

Ejere: 1778 Dirch Chrillesen. 1802 Claus Albrechtsen. 1820 Albrecht Clausen. 1868 Rasmus Dirchsen. Udflyttet til Hovedlandevejen under Navnet Vestergaard. Senere Ejer: Ole Nielsen. (Matr. Nr. 2.)

Nr. 3.

En 3 Ottings Gaard (9 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Jan Jansen Alberts. 1668 Theis Clausen. 1677 Jens Madtssøn. 1697 Hans Søfrenssøn. 1752 Gunder Mogensen.

Ejere: 1778 Ole Svendsen og Dirch Thimand, Dragør. 1802 Gjert Hansen. 1820 Pitter Jansen. Udflyttet. 1840 Møller H. Buch og Skytte Nissen, senere Skovfoged H. D. Nissen o. fl. (Matr. Nr. 15.)

Nr. 4.

En 3 Ottings Gaard (9 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Jan Jansen, Foged paa Dragør. 1672 Gudmond Olessøn. 1710 Mogens Poulssøn. 1752 Jan Mogensen.

Ejere: 1778 Dirch Pittersen o. fl. Hollændere i Fællesskab. 1802 Svend Pittersen (2 Tdr. Hartk.). Udflyttet Øst for Byen. 1868 Jørgen Ahrenkilde, senere Crilles Corneliussen. (Matr. Nr. 10.)

Nr. 5.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Claus Tønnesen. 1668 Tønnes Clausen Rayer. 1672 Niels Hanssøn. 1697 Arved Sønnesøn. 1718 Zibrandt Crillesen. 1752 Pitter Zibrandtsen.

Ejere: 1778 Jacob Berthelsen, Dragør, og Jan Raa-gaard. 1802 Niels Svendsen ($4\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). 1820 Hans Hermandsen. 1840 Peter Hansen. 1868 Claus Petersen. (Matr. Nr. 8.)

Nr. 6.

En 4 Ottings Gaard ($11\frac{1}{4}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1650 Femb Cornelissen, Dragør. 1668 Jacob Jansen, Dragør, og Engel Svendssøn. 1677 Dirch Wibrandtz og Niels Espens-søn. 1710 Dirch Pittersen. 1752 Albert Clausen, Foged.

Ejere: 1778 Isbrandt Isbrandtsen o. fl. Hollændere. 1802 udskiftet mellem Svend Svendsen, Hans Jeppesen o. fl. 1840 Claus Clausen Hovedloden. (Matr. Nr. 12.)

Nr. 7.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Søf-ren Laurssøn, der havde et Aalestade. 1668 Tønnes Thei-sen. 1677 Peder Justessøn. 1697 Peder Hanssøn († 1711). 1718 Claus Pedersen, Møller. 1752 Niels Svendsen, Møller, og Peder Svendsen. 1802 Møller Asmus Grill. Udflyttet. 1820 Møiler Ryder og Jens Christiansen. 1840 Møller Hen-drik Buch. 1868 Andreas Andreassen (Matr. Nr. 11). Se-nere Møller Buch, der udflyttede Møllen til Hovedlande-vejen.

Nr. 8.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1660 Ja-cob Jochimsen Kramer, senere Tønnes Gjertsen (Nr. 12). 1677 Peder Nielssøn. 1710 Knud Hanssøn og Crilles Thei-sen († 1711). 1718 Anders Jørgensen. 1767 Niels Poulsen, Svend Isbrandtsen og Schouten Pitter Pittersen.

Ejere: 1802 Hans Pittersen. 1840 Claus Jansen. 1868 Mouritz Jansen. (Matr. Nr. 4.)

Nr. 9.¹⁾

En 4 Ottings Gaard ($11\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1660 Gjert Pittersen. 1668 Tønnes Theisen (Nr. 7) og Hans Tønnesen. 1677 Ole Svendssøn. 1710 Piter Clausen og Al-bert Theisen († 1711). 1718 Dirch Dirchsen.

1) Den sidste Gaard i Rækken paa Østsiden af Vejen.

Ejere: 1778 Gjert Pittersen o. fl. 1802 Jan Clausen, Møller Grill o. fl. 1820 Jens Christiansen Hovedlodden. 1845 Claus Jansen, senere Anders Hansen, Lars Jensen o. fl. (Matr. Nr. 9 og 12.)

Nr. 10.

En 3 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Jan Cornelsen, senere Adrian Cornelsen. 1677 Just Andersson. 1710 Anders Justesen († 1711). 1752 Oluf Andersen.

Ejere: 1778 Rasmus Andersen, Hans Clausen og Westerholt, Kastrupgaard. 1802 udskiftet; Niels Hansen havde Hovedlodden (ca. 2 Tdr. Hartk.). 1820 Hans Andersen. 1845 Niels Hansen. 1868 Cornelius Dirchsen, senere Asmus Hansen (Matr. Nr. 2 og 14). Gaarden synes tidlig flyttet fra Nordenden til Sydenden af Byen.

Nr. 11.

En 4 Ottings Gaard (11 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Theis Pittersen, senere Dirch Wibrandts. 1672 Oluf Svendsson Holdte. 1710 Wibrandt Albrechtsen († 1711). 1718 Hans Esbensen. 1752 Claus Hanssen o. fl. Hollændere.

Ejere: 1778 Samme og Jacob Møller. 1802 Jan Raagaard. 1820 Anders Mouritzen. 1840 Hans Corneliussen. 1868 Jan Clausen og Corn. Hansen. (Matr. Nr. 3.)

Nr. 12.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Tønnes Gjertsen (Nr. 8), senere Jan Albertsen og Claus Tønnesen. 1677 Jens Andersson. 1710 Laurs Gudmandsson († 1711). 1718 Anders Laursen. 1767 Rasmus Andersen (Nr. 10) og Isbrandt Isbrandtsen.

Ejere: 1802 Hans Dirchsen o. fl. 1820 Claus Mouritzen. 1840 Christian Christiansen. 1868 Ole Johansen og Hans Petersen. (Matr. Nr. 7.)

Nr. 13.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Piter Pittersen. 1668 Svend Olessøn. 1672 Peder Andersson. 1688 en Ødegaard, der brugtes af Jan Ouscher, Hollænderyn. 1718 Lars Theisen.

Ejere: 1778 Peder Andersen, Møller Sally o. fl. 1802 delt mellem Anders Nielsen o. fl. 1810 Theis Pittersen Hovedlodden. 1820 Peter Christiansen (4 Tdr. Hartk.). 1868 Christian Petersen Matr. Nr. 5).

Nr. 14.

En 3 Ottings Gaard ($8\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1650 Claus Clausen. 1660 Cornelis Adriansen. 1668 Hendrich Hendrichsen. 1688 Broder Nielssøn. 1710 Peder Jensen. 1752 Gjert Mogensen. 1767 Jes Diderichsen, Kastrupgaard.

Ejere: 1778 Lars Michelsen o. fl. 1802 delt i flere Parter; Hans Andersens Enke Hovedlodden. 1820 Peder Hansen. 1840 Lærer L. Hansen. 1868 Hans Jensen o. fl., derefter Peter Emil Hansen, P. J. Lakjær (den gl. Skole) o. fl. (Matr. Nr. 13). Gaarden har tidligere ligget paa Vest-siden af Byvejen.

Nr. 15.

En 4 Ottings Gaard ($11\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1650 Knud Perssøn. 1668 Jens Knudssøn († 1694). 1694 Gert Jenssøn. 1710 Pitter Willumsen († 1711). 1718 Claus Pittersen. 1752 Peter Svendsen. 1767 Claus Pittersen og Hendrik Rajersen.

Ejere: 1802 Christian Nicolaisen (ca. 4 Tdr. Hartk.), Kromand Lassen, Dragør, o. fl. 1820 Niels Svendsen. 1840 Crilles Erichsen. 1868 Hans Jansen, senere Albert Zi-brandtsen (Matr. Nr. 6).

Nr. 16.

En 3 Ottings Gaard (9 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1660 Wil-lum Gjertsen, senere Pitter Willumsen. 1677 Valentin Jørgenssøn. 1697 Oluf Jenssøn († 1711). 1718 Anders Peder-sen. 1752 Peder Larsen. 1767 Lars Michelsen.

Ejere: 1778 Isbrandt Corneliussen, Jan Jacobsen Huck og Kromand Rasmus Leth, Dragør. 1802 udskiftet mellem Justitsraad Lange, Kastrupgaard, o. fl. Lodsejere.

Nr. 17.

Et Gaardsæde paa 1 Otting (3 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Jan Isbrandtsen, der svarede 2 Skill. grot. 1677 Cril-

les Bacher. 1710 Dirch Pittersen. 1752 Gert Jansen. 1778 Jacob Bertelsen, senere Foged paa Dragør, o. fl. 1802 var Gaarden udskiftet mellem adskillige Lodsejere.

Nr. 18.

En 2 Ottings Gaard (6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Peder Lauritzøn, Kastrup. 1668 Niels Pederssøn, Birkefoged (?). 1688 Niels Pederssøn jr. († 1711). 1718 Hans Jensen. 1752 Knud Svendsen. 1778 delt mellem adskillige Lodsejere i Kastrup og Dragør. Mulig er Jens Andersens Gaard (Matr. Nr. 9) opstaaet paa Grunden. Denne Gaard var den nordligste paa Vestsiden af Byvejen.

Senere er opstaaet »Petersdal« og »Østergaard«.

T Ø M M E R U P.

En af de ældre Byer paa Amager var T h u m m e - t o r p, der nævnes Aar 1135. Som Navnet siger os, var den en Udflytterby (Torp), hvis første Bryde eller Bonde formentlig hed T h u m m e, og hvis Navn den derfor har beholdt. Fra den ældre Middelalder havde Byen 4 Bol, foruden de to, som Erik Emun 1135 tillagde Ringsted Kloster, og som senere dannede de saakaldte Skelgaarde som et Skattedistrikt for sig.

Ved Middelalderens Slutning havde Tømmerup alene 14 Gaarde, altsaa 3 à 4 paa hvert Bol. Ikke alle var fulde 2 Punds Gaarde; nogle synes udskilte og tillagt ny Jord fra de omliggende store Engarealer. L a n d g i l d e n var da tilsammen $23\frac{1}{2}$ Pund Byg (94 Tdr. à 6 Skpr.), 12 Tdr. Havre, 10 Gæs, 40 Høns samt $24\frac{1}{2}$ Mark 3 Sk. 2 Penning. I Byskat »af ald Byen« sammen med Skelgaarde svarede 3 Køer, 3 Svin, 3 Faar og 6 Lam. Hver af Gaardene var paa omkring 50 Tdr. Land, foruden Andel i Fælleden og Saltholmsgræsningen. Efter Udskiftningen hørte til Byen 938 Tdr. Land med ca. 96 Tdr. Hartkorn.

Byen laa i Syd og Nord langs Vestsiden af Vejen, der førte fra Ullerup til Taarnby. Gaardnumrene fulgte Solretningen: Syd—Nord. En Del af Gaardene udskiltes af Rækken ret tidligt, antagelig ved Ildebrande. Paa Østsiden laa Bytoften, og Vest for Gaardene fandtes Lergra-

vene ud til Fældeden. Ved Byens Nordende Bykæret. Der førte en direkte Vej over Præsteengen til Hollænderbyen og en Vej mod Øst til Landevejen og til Maglebylille.

Omkring Aar 1600 var Gaardenes Indehavere følgende: *Lauritz Nielssøn, Jens Lauritzsøn, Erik Pederssøn, Peder Anderssøn, Reinicke Anderssøn, Hans Ibssøn, Ordtvedt Jørgens, Benette Lauritz, Niels Poulssøn, Jan Theisen, Anders Nielssøn, Rasmus Hanssøn, Hans Lauritzsøn* og *Peder Jørgenssøn*. 1650 fandtes paa de fleste Gaarde »Inderster« eller Husmænd, og en stor Del af Gaardene havde Hollænderne delvis i Fæste og brugte Jorderne til deres egne Gaarde. De fleste Gaarde var derfor ringe paa Brug og Besætning: et Par Heste og et Par Køer. Men heri skete dog nogen Forandring, da de igen kom til Magt efte Svenskekrigen. 1718 havde Byen 11 »hele« og 4 »halve« Huse, hvoraf svaredes en hel eller en halv Rdrl. i Husbondhold til Slottet. En Thingmand havde et Hus frit. Af Haandværkere var vist kun en Smed.

Fra omkring 1650 finder vi følgende Fæstere og Indehavere af de 14 Gaardnumre:

Nr. 1.

En 3 Ottings Gaard (ca. 8 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1660 Christen Thomassøn, Ullerup. 1668 Claus Pitsersen og Jacob Clausen. 1677 Christen Hanssøn o. fl. Hollændere. 1697 Knud Pederssøn.

Ejere: 1752 Jacob Jansen. 1778 Ole Jacobsen og Dirch Schøyd. 1802 Hans Hansen. 1812 Mathias Møller, Ole Olsen Lier. 1820 Piter Clausen. 1868 Cort Clausen; nu Piter Cortsen, Jacob Olsen, H. Christensen (Matr. Nr. 7).

Nr. 2.

En 2 Ottings Gaard (ca. 6 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1651 Jacob Jacobsen. 1660 Peder Tordssøn. 1672 Samme og Jan Theisen. 1710 Niels Jørgensen († 1711). 1718 Hans Laur- sen.

Ejere: 1752 Jacob Bacher, Schout. 1767 Niels Hermandsen. 1802 Hans Jensen. 1840 Dirch Corneliussen. 1868 Cor-

nelius Dirchsen og Jan Ptersen, senere Hans Clausen, Gartner E. C. Nielsen, A. Ahrensberg (Matr. Nr. 8).

Nr. 3.

En 2 Ottings Gaard. Fæstere var: 1650 Madtz Andersson, senere sammen med Hollænderen Jan Ouscher. 1697 Peder Nielssøn. 1752 Niels Pedersen. 1778 Niels Svendsen. 1804 Corn. Dirchsen, Foged (ca. 10 Tdr. Hk.). 1840 Claus Ptersen. 1868 Corn. Crilles Jansen; senere Crilles Corn. Jansen og Cort Jacobsen o. fl. (Matr. Nr. 4 og 5).

Nr. 4.

En 2 Ottings Gaard. Fæstere var: 1650 Knud Pederssøn. 1660 Cornelis Ptersen. 1672 Jens Svendsøn. 1688 Niels Jenssøn (ca. 5 Tdr. Hartk.). 1718 Jacob Clausen. 1752 Anders Olsen.

Ejere: 1778 Ole Dirchsen. 1802 Crilles Ptersen. 1840 Piter Hansen. 1868 Hans P. Bacher; derefter Hans Andersen og Cornelius Andersen (Matr. Nr. 10).

Nr. 5.

En 2 Ottings Gaard (ca. 5 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Thor Jenssøn. 1660 Hans Madtzsøn. 1710 Mads Hanssøn. 1718 Esben Theisen. 1767 Anders Svendsen.

Ejere: 1778 Ole Hansen. 1802 Peder Jensen og Corn. Dirchsen (Nr. 3). 1840 Piter Corneliussen. 1868 delt mellem Hans Ptersen og Jacob Bacher Ptersen; senere Anders Hansen og Cornelius Jacobsen (Matr. Nr. 6).

Nr. 6.

En 2 Ottings Gaard (ca. 6½ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Jan Dirchsen. 1672 Jacob Jansen o. fl. 1677 Niels Pederssøn. 1688 Peder Madtzsøn. 1718 Adrian Ptersen. 1752 Tønnes Tønnesen.

Ejere: 1767 Christoffer Carlsen og Jan Crillesen. 1802 delt mellem Claus Jensen Vejle og Handelsmand Carl Sørensen. 1840 Bendt Olsen. 1868 Jacob Jensen og Crilles Jansen; senere Ole Crillesen og Chr. Fischer (Matr. Nr. 11).

Nr. 7.

En 2 Ottings Gaard (ca. $5\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere var: 1650 Jan Pitsersen. 1668 Dirch Theisen. 1672 Laurs Pederssøn og Thor Svendssøn. 1710 Jan Corneliusen og Svend Thorssøn († 1711). 1718 Cornelius Tønnesen. Ejere: 1752 Niels Jensen. 1802 Claus Petersen og Michel Petersen, Taarnby. 1820 delt mellem Dirch Pitsersen, Piter Olsen Bacher og Gudmand Nielsen samt Svend Rasmussen (fra 1826). 1868 Rasmus Svendsen og Ole P. Bacher o. fl.; senere Gartner N. Knudsen, »Kirstinehøj«, der udflyttedes efter Gaardens Brand 1884. (Matr. Nr. 9.)

Nr. 8.

En 2 Ottings Gaard (ca. 6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Gjerdt Rejers. 1668 Tønnes Gjerdtzen. 1688 Safve Poulssøn. 1710 Joen Anderssøn. 1752 Anders Madsen.

Ejere: 1802 Rajer Corneliusen. 1840 Hans Jensen. 1868 Carl F. Rejersen; senere Ole Olsen, Nordre Vej, Jens Nielsen o. fl.

Nr. 9.

Et Gaardsæde, senere en 2 Ottings Gaard (ca. 6 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Søfren Christenssøn. 1668 Peder Jenssøn. 1672 Svend Poulssøn. 1697 Hans Pederssøn og Knud Didriksen. 1718 Gert Cornelsen. 1750 Corn. Gertsen, Foged. 1774 var Gaarden delt; Hovedlodden ejedes 1802 af Jens Andersen, senere Bendt Svendsen og endelig Jacob Jansen (Matr. Nr. 13). Muligvis tillagt Matr. Nr. 5.

Nr. 10.

En 2 Ottings Gaard (ca. $5\frac{3}{4}$ Td. Hartk.), »høj paa Skyld og ringe paa Brug«. Fæstere var: 1650 Thomas Nielssøn. 1651 Zibrandt Cornelsen. 1672 Hans Michelssøn. 1710 Anders Anderssøn. 1718 Crilles Dirchsen. 1752 Jacob Gertsen Bacher, Skriver i Hollænderbyen. 1767 Theis Espensen og Isbrandt Crillesen Bacher. 1802 var Gaarden delt; Hovedlodden havde Jens Theisen; derefter Hans Laursen (1820), senere Jørgen Hansen (1868), Niels Jørgensen, H. Jørgensen, C. Handberg og Crilles Jansen (Matr. Nr. 4).

Nr. 11.

En Halvgaard, 2 Ottings Gaard (ca. 5 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Piter Jansen Buur. 1668 Jan Hendrichsen. 1672 Jacob Lauridsøn. 1710 Christen Tønnesen. 1718 Theis Dirchsen.

Ejere: 1767 Jørgen Pedersen og Mads Larsen. 1802 Mikkel Jensen (7½ Td. Hartk.) og Piter Hansen, der 1805 udflyttede Gaarden til Landevejen. 1840 Hans Clausen, Sognefoged. 1868 Piter Hansen, senere Svend Hansen, »Østergaard«, o fl. (Matr. Nr. 2 og 3.) »Nøragersminde« og »Strandgaarden« er udskilte herfra..

Nr. 12.

En 2 Ottings Gaard, der 1650 havdes i Fæste af en Hol­ lænder; 1660 af Cornelis Dirchsen. 1672 Anders Jenssøn. 1710 Laurids Olufsen. 1752 Mads Pedersen. 1778 Hans Bertelsen og Tønnes Bacher. 1802 delt mellem Hans Jen­ sen (Nr. 2) og Mikkel Jensen (Nr. 11). Nedlagt.

Nr. 13.

En 3 Ottings Gaard (8 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Dirch Clausen Rejers. 1660 Cornelis Clausen. 1672 Peder Pederssøn. 1710 Bendt Jensen. 1752 Peder Bendtsen. 1804 delt mellem Piter Hansen (Nr. 11) og Hans Olsen, Skel­ gaarde. Senere er opstaaet »Højgaard« og flere mindre Ejendomme deraf. (Matr. Nr. 1 og 3.)

Nr. 14.

En 4 Ottings Gaard (ca. 11 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Gert Alberdtsen. 1660 Neel Clausen. 1668 Knud Pe­ derssøn. 1669 Dirch Cornelsen, Foged (Skifte 1717). 1718 Jens Poulsen. 1752 Dirch Cornelsen og Crilles Isbrandtsen. 1767 Piter Olsen, Foged. 1778 Svend Andersen, Foged, og Cort Jacobsen. 1802 var denne, den nordligste, Gaard delt i flere mindre Parter, hvoraf to tillagt Gaardene paa La­ degaardsmarken. (Matr. Nr. 11, 12 og 15.)

Senere er opstaaet »Nøragersminde« og »Strandgaar­ den«.

SKELGAARDE.

Denne særlige Bydel, bestaaende af 2 Bol (ca. 160 Tdr. Land) blev udskilt fra Tømmerup 1135, idet Erik Emun skænkede Ydelsen deraf sammen med andet Jordegods til Oprettelsen af et Kloster i Ringsted. Senere synes Ydelsen tillagt en Præbende under Vor Frue Kirke i København. Derved blev disse to Bol et eget Landgilledistrikt og beholdt sin særlige Plads i Jordebogen, baade under Bispestolen og senere under Kronen. 1518 var Landgilden 4 Pund Byg, 2 Tdr. Havre, 8 Høns og 2 Gæs, saa Distriktet synes endnu kun delt i 2 Gaarde. Da det svarede By-skat sammen med Tømmerup, har det sikkert været underlagt denne Bys Fogeddistrikt.

Omkring 1600 nævnes imidlertid i Skatteregistret 3 Gaardmænd i Skelgaarde (Navnene ulæselige), saa der har da sikkert været oprettet et Gaardsæde paa den ene Gaard, medens den anden stadig var en Helgaard. De tre Gaarde laa paa Nordsiden af Vejen fra Ullerup i Nummerfølge fra Syd til Nord. Den oprindelige Nr. 1 blev ved Udskiftning af Gaardsædet Nr. 2, og det ældste Nr. 2 deltes efter Svenskekrigen (1660) i Nr. 3 og 4. Indehaverne har fra den Tid været følgende:

Nr. 1.

Et Gaardsæde (1 Otting), som svarede 4 Skill. grot, senere 5 Tdr. Hartkorn. Fæstere var: 1668 Peder Jenssøn. 1688 Hans Pederssøn og Dirch Jansen. 1718 Gert Cornelsen. 1752 Cornelius Gertsen, Foged. 1778 Crilles Brøgger og Theis Nielsen (Nr. 2). Ejere: 1802 Hans Olsen (9½ Td. Hartk.), senere Ole Crillesen, Crilles Olsen, Peter Christiansen. (Matr. Nr. 1.)

Nr. 2.

En 4 Ottings Gaard (ca. 18 Tdr. Hartk.). Fæstere var: 1650 Lauritz Pederssøn. 1668 Peder Laurssøn, 1688 Theis Anderssøn m. fl. Interessenter. 1702 Niels Jensen. 1752 Theis Nielsen. 1778 delt i to Gaarde, der ejedes af Jan Jansen Hollænder og Isbrandt Corneliusen. 1802 Corn. Jansen og Skibskapt. Abel. 1820 Peter Olsen Bacher og Prokurator Lauritzen, tidligere Amtsstuefuldmægtig, der

ejede »Abelsminde«. Senere Ejere: Claus Hansen og Crilles Clausen (Matr. Nr. 2). Clemmen Lorentzen (Matr. Nr. 6 og 7).

Nr. 3.

En 2 Ottings Gaard ($8\frac{1}{4}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1660 Jørgen Hanssøn, Viberup, og Peder Laurssøn (Nr. 2). 1672 Niels Nielssøn, der havde en Husmand. 1697 Tønnes Nielsen. 1718 Jens Nielsen og Adrian Pitsersen. 1752 Mads Olsen og Tønnes Tønnesen. 1767 Hans Sørensen, senere sammen med Piter Thimand.

Ejere: 1802 Svend Jacobsen, Bendt Svendsen, Corn. Dirchsen o. fl., senere Joh. A. Grell, Peder Nielsen og Gert Jacobsen. 1868 Crilles Hansen, hvorefter Gaarden udflyttet af C. C. Jansen. (Matr. Nr. 3.)

Nr. 4.

En 2 Ottings Gaard (ca. $8\frac{1}{2}$ Td. Hartk.). Fæstere: 1668 Jan Jansen og Lauritz Pederssøn (Nr. 2). 1672 Jens Nielsøn (Nr. 3). 1677 Jens Svendssøn, der havde en Husmand. 1718 Svend Jensen. 1752 Isbrandt Tønnesen. 1778 Isbrandt Isbrandtsen og Niels Jensen.

Ejere: 1802 Christen Madsen. 1840 Peder Andersen. 1868 Niels Pedersen, Niels Egbertsen o. fl.; senere P. Jørgensen, P. H. Hansen, Gartner Schmidt, P. B. Clausen o. fl. (Matr. Nr. 4 og 5.)

VIBERUP.

Dette Skattedistrikt var oprindeligt en Hovedgaard under Bispestolens Ladegaard (Burgby) ved Taarnby. Den nævnes allerede ca. 1370 i Bispestolens Jordebog. Navnet stammer antagelig fra en af dets første Besiddere, som har heddet *V i f f u e* eller lignende. Det var et stort Bol. som senere svarede 3 Lødemark i Landgilde til Kronen. Baade »Præsteengen« og de saakaldte »Kongens smaa Enge« har sikkert hørt derunder. 1496 synes Oluf Perssøn at have haft Gaarden. Men 1529 blev den delt i to Gaarde, paa hvilke Seuerin Perssøn og Anders Ibssøn¹⁾ da fik

¹⁾ Nævnes 1496 som Thingfoged.

Livsbreve; Præsteengen er da sandsynligvis snart bleven fraskilt og tillagt Præstegaarden i Taarnby. Nogle Aar senere, 1532, gaves imidlertid Seuerin Perssøns Gaard i Fæste til Fru Anne Urne — formentlig Lensmandens Hustru paa Københavns Slot — mod sædvanlig Rente. 1619 ses, at den ene af Gaardene beboedes af Thingfogden Hans Poulsson, senere Birkefoged paa Amager. Denne Gaard var sikkert Nr. 1. Begge Gaarde laa paa Vestsiden af Vejen fra Ullerup, og der førte en Vej direkte til Hollændebyen. De gav ingen særlig Byskat.

Nr. 1.

En 5 Ottings Gaard (ca. 17 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1650 Jørgen Hanssøn. 1668 Cornelis Jansen og Hofrath Reffenklou. 1672 Claus Cornelissen († 1711). 1718 Cornelis (Crilles) Wibrandtsen. 1767 Ole Hansen. 1778 delt mellem tre Hollændere. 1802 ejede Niels Olsen og Hendrik Willumsen hver en mindre Gaard deraf; senere Cornelis Svendsen, Crilles Madsen o. fl. (Matr. Nr. 3.)

Nr. 2.

En 5 Ottings Gaard (ca. 19 Tdr. Hartk.). Fæstere: 1620 Niels Ibssøn. 1650 Jan P Petersen. 1660 Lauritz Nielssøn. 1669 sammen med Hofrath Reffenklou. 1697 Piter Jacobsen. 1752 Claus Jacobsen. 1767 Tønnes Crillesen. 1778 Dirch Jansen Ulspil o. fl. Hollændere. 1802 delt i flere Gaarde, der ejedes af Jan Hansen, Ole Jeppesen o. fl. 1840 af Lars Jensen, Piter Hansen, Svend Jensen, Niels Hansen og Pastor Wøldicke i Taarnby, der havde Hovedlodden »Viberupgaard (5½ Td. Hk.), som nu tilhører Crilles Hendrichsen. (Matr. Nr. 2.)

ULLERUP.

Denne Udflyttertorp, der opstod paa de saakaldte »Utlundæ« — Ødemarker eller Skovkrat — tidligt i Middelalderen, nævnes ca. 1370 som *Ullæthorp*. Navnet har formentlig oprindelig været *Utlundæthorp*. Torpen har næppe bestaaet af mere end et Par Bol (omkring 350 Tdr. Land). Endnu 1518 synes den kun at have haft 3 Gaarde,

at dømme efter Landgilden, der var 6 Pund Byg, 3 Tdr. Havre, 3 Gæs og 12 Høns. I samlet Byskat: 1 Ko. 1 Svin. 1 Faar, 2 Lam, 7 Mark og 7 Sk.

Omkring 1600 var Gaardene delte i 6 halve, og der fandtes da 3 Husmænd (Haandværkere?) og en Pebbersvend (Handlende).

Gaardrækken laa langs Vestsiden af Vejen, der førte ud til Raagaard, og Gaardenes Numre gik følgerlig fra Syd til Nord i Solretning. Bykæret og Lergravene laa ved Nordenden ud til Fælleden.

Ved Aar 1600 bestod Byen af 6 mindre 2 Ottings Gaarde, som dog senere hver især ansattes til ca. 8 Tdr. Hartkorn. Af de 6 daværende Fæstere er kun bevaret Navnene paa de 5, nemlig Niels Christenssøn, Jens Ibssøn, Christoffer Perssøn, Jacob Jenssøn og Hans Pederssøn. Efter 1650 har Gaardene haft følgende Fæstere eller Besiddere:

Nr. 1.

1650 Mester Hendrich (formentlig Præsten eller Degnen i Hollænderbyen). 1660 Jacob Jansen, Raagaard. 1672 Zibrandt Ptersen. 1710 Jan Zibrandtsen og Adrian Bacher. 1752 Cornelis Adriansen og Jan Cornelsen. 1778 Hans Hansen, Jan Schøit o. fl. 1802 Jan Hendrichsen, Foged. 1840 Jan Hansen og Claus Jansen. 1868 Claus Jansen og Hendrich Jansen, senere Adrian Gertsen, Corn. Hendriksen o. fl. (Matr. Nr. 2 og 5.)

Nr. 2.

1650 Niels Bjørnssøn. 1672 Claus Jansen, Jacob Jansen og Hendrik Clausen. 1710 Gert Willumsen († 1711). 1752 Rajer Jacobsen. 1767 Isbrandt Isbrandtsen. 1778 Theis Jansen og Piter Isbrandtsen. 1802 Dirch Dirchsen og Hans Mouritzen, der 1819 solgte Gaarden til Murermester Hans Beckmann for 1600 Rdhr. (6½ Td. Hartk.) og denne til Hr. Frontin. 1840 P. J. Sally, senere Kammeraad G. Sally (Matr. Nr. 3).

Nr. 3.

1650 Jacob Jansen (Raagaard?). 1660 Mads Jenssøn og Borgmester P. Pedersen. 1697 Isbrandt Cornelsen. 1718 Piter Clausen. 1752 Anders Nielsen og Peter Andersen.

1778 dreves Gd. af 4 Hollændere. 1802 Anders Nielsen. 1868 Peder Andersen, senere Anders Pedersen (Mtr. Nr. 4).

Nr. 4.

1650 en Ødegaard, der 1660 dreves af Jan Jansen og Claus Hendrichsen. 1668 Jacob Jansen Korremager. 1697 Theis Jacobsen og Peter Nielsen. 1718 Cornelis Jansen. 1767 Henrich Cornelsen, Foged. 1802 Claus Hendrichsen. 1820 Dirch Mouritzen. 1840 Jan Nielsen. 1868 Hendrik Jansen, senere Cornelius Henriksen, »Maglegaard«, og Ole Jacobsen. (Matr. Nr. 5.)

Nr. 5.

1650 Zibrandt Dirchsen. 1660 Jacob Jansen og Borgmester P. Pedersen. 1677 Claus Tønnesen (g. m. Jacob Jensens Enke). 1718 Jan Jacobsen. 1752 Willum Jansen. 1767 Peder Andersen o. fl. Hollændere. 1802 delt i flere Udflyttergaarde, tilhørende Hans Madsen, Rasmus Jacobsen o. fl., senere Hans Rasmussen, P. L. Holm, Dirch Svendsen og Lars Pedersen. (Matr. Nr. 7, 8, 9, 10.)

Nr. 6.

1650 Cornelis Tønnesen (?). 1660 Jacob Jansen, Raagaard. 1672 Claus Tønnesen (Nr. 5), endnu 1718. 1752 Lars Pedersen, Foged. 1767 Ole Corneliussen, senere Foged, Dirch Brygger, Willum Buur. 1802 delt; Hovedlodden Espen Theisen. 1840 Dirch Jansen. 1868 Henrik Jansen og Christen Espensen, senere Espen Dirchsen, Christen Nielsen, Hans Christensen. (Matr. Nr. 6.)

RAAGAARD.

Denne Gaard synes opstaaet under Kronens Besiddelse af Amager, altsaa efter 1416, af en Del af de saakaldte Udlunde, som hørte under Ladegaarden. Den nævnes først 1508 som »Ragordt« og svarede da, ligesom Viberup, 3 Lødemark i Landgilde, senere desuden 8 Mark af en Eng, formentlig de »store« Enge, som tilhørte Kronen. 1525 fik Slotsskriver paa Københavns Slot Peter Villadsen overladt Gaarden for 8 Aar uden al Tynge og Afgift, og 3 Aar

senere fik han Livsbrev paa den, kvit og fri, dog skulde han opbygge og forbedre den. 1555 fik Jep Knudssøn og Hustru Livsbrev derpaa mod tilbørlig Afgift til Slottet. Omkring 1600 havde Peder Lauritzsøn Gaarden, og 1631 fk Lauritz Jensen Schøning¹⁾ den i Fæste for 80 Kurantdaler foruden Landgilden. Samme Indfæstning gav en Hollænder Jan Jansen 1633, og 1663 var hans Søn, Claus Jansen Hollænder, Fæster af den; 1672 Jacob Jansen Raagaard († 1677), derefter Claus Jansen Raagaard († 1712); begge var Fogder for Ullerup. Gaarden havde da 13½ Td. Hartk. De senere Besiddere var: 1710 Isbrandt Willumsen, 1718 Crilles Jacobsen Raagaard og Jacob Clausen. 1752 Jan Corneliussen og Jacob Ptersen, 1778 sammen med 4 andre Hollændere. 1802 (14½ Td. Hartk.) var Jorden delt; Crilles Hendrichsen havde Hovedlodden (ca. 8 Tdr. Hk.) og senere Piter Adriansen; til 1843 Alexander Knirsch, der da solgte den til Henning Jacob Leth.

¹⁾ Han var 1623 Skipper og sejlede fra Holsten til Dragør.